

НАРЕДБА №13 ОТ 2003 Г.
ЗА ЗАЩИТА НА РАБОТЕЩИТЕ ОТ РИСКОВЕ, СВЪРЗАНИ С ЕКСПОЗИЦИЯ НА ХИМИЧНИ АГЕНТИ ПРИ
РАБОТА

Обнародвана е Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 13 от 2003г за защита на работещите от рискове, свързани с експозиция на химични агенти при работа /ДВ БР.73/4.09.2018г./

С измененията се въвеждат изискванията на Директива (ЕС) 2017/164 на Комисията от 31 януари 2017 г. за установяване на четвърти списък с индикативни гранични стойности на професионална експозиция съгласно Директива 98/24/ЕО на Съвета и за изменение на директиви 91/322/ЕИО, 2000/39/ЕО и 2009/161/ЕС на Комисията (ОВ L 27, 1.02.2017 г.).

Измененията включват:

- промяна в граничните стойности за някои химични агенти, в повечето случаи към по-ниска стойност;
- добавяне на гранични стойности за краткотрайна експозиция (15 мин);
- добавяне на нови химични агенти, за които се въвеждат гранични стойности.

Подготвили сме сравнителна таблица само за химичните агенти с промяна. От нея можете да видите измененията, съответно старите и новите гранични стойности, както и добавените. Новите химични агенти са маркирани в оранжево.

ВНИМАНИЕ: Необходими са действия, ако имате работещи, експонирани на някои от химичните агенти, за които стойностите са променени или са добавени нови!

1. Необходимо е преразглеждане на оценката на риска съгласно чл. 11. (1), т. 2 и 3 на Наредба № 5 от 11.05.1999 г. за реда, начина и периодичността на извършване на оценка на риска.
2. Необходимо е да се извършват нови измервания на съответните химичните агенти във въздуха на работното място поради въвеждане на гранични стойности и за краткотрайна експозиция или ако агентът е нов в списъка

Сравнителна таблица на граничните стойности

№	Химичен агент	CAS №	8 часа				15 min			
			mg/m ³		ppm		mg/m ³		ppm	
			старо	ново	старо	ново	старо	ново	старо	ново
1	Азотен диоксид•	10102-44-0	4,0	0,96	–	0,5	–	1,91	–	1
3	Азотен моноксид•	10102-43-9	20,0	2,5	–	2				
6	Акрилова киселина; 2-пропенова киселина•	79-10-7	30,0	29	–	10	–	59 ⁽⁴⁾	–	20 ⁽⁴⁾
7	Акролеин; акриладехид; проп-2-енал•	107-02-8	0,25	0,05	–	0,02	0,8	0,12	–	0,05
17a (нов)	Амитрол•	61-82-5	–	0,2						
65	Бисфенол А •; 4,4-изопропилидендифенол	80-05-7	10	2 ⁽⁶⁾						
77a (нов)	Бут-2-ин-1,4-диол•	110-65-6	–	0,5						
92	Въглероден моноксид•	630-08-0	40	23	–	20	200	117	–	100

102a (нов)	Глице- рол тринит- рат•	55-63-0	–	0,095	–	0,01	–	0,19	–	0,02
105a (нов)	Диацетил; бутанедион•	431-03-8	–	0,07	–	0,02	–	0,36	–	0,1
145	Дифенилтер•	101-84-8	5,0	7	–	1	–	14	–	2
153	1,4-Дихлоро- бензен•; p-дихлоро- бензен	106-46-7	122	12	20	2	306	60	50	10
158	Винилиденхлорид; 1,1-дихлоретилен•	75-35-4	8	8	–	2	20	20	–	5
178	Етилацетат•	141-78-6	800	734	–	200	–	1468	–	400
192	Тетраети- лортосиликат•	78-10-4	100		–	44				
192a (нов)	2-етилхексан- 1-ол•	104-76-7	–	5,4	–	1				
223	Калиев цианид (като цианид)•	151-50-8	1,5	1			5	5		
225	Калциев оксид•	1305-78-8	5,0	1 ⁽⁵⁾			–	4 ⁽⁵⁾		
227	Калциев дихидроксид•	1305-62-0	5,0	1 ⁽⁵⁾			–	4 ⁽⁵⁾		
254	Литиев хидрид•	7580-67-8	0,025	–			–	0,02 ⁽⁶⁾	–	

259	Манган и неорганични съединения на мангана (като манган)•		0,3	0,2 ⁽⁶⁾ 0,05 ⁽⁵⁾	3,0	–				
278	Метилен хлорид; дихлорметан•	75-09-2	100,0	353	–	100	517,0	706	–	200
291a (нов)	Метил-формат•	107-31-3	–	125	–	50	–	250	–	100
311	Натриев цианид (като цианид)•	143-33-9	2,0	1			10,0	5		
326	Нитроетан•	79-24-3	300,0	62	–	20	–	312	–	100
348	Оцетна киселина•	64-19-7	25,0	25	–	10	37,0	50	–	20
361	Тетрахлоретилен•	127-18-4	120,0	138	–	20	–	275	–	40
407	Серен диоксид•	7446-09-5	5,0	1,3	–	0,5	10,0	2,7	–	1
436a (нов)	Герфенил, хидрогениран•	61788-32-7	–	19	–	2	–	48	–	5
446	Въглероден тетрахлорид; тетрахлорметан•	56-23-5	12,6	6,4	–	1	–	32	–	5
536	Циановодород (като цианид)•	74-90-8	1,0	1	–	0,9	5,0	5	–	4,5

Чл. 2. (1) Наредбата се прилага във всички предприятия и места, където се осъществява трудова дейност по чл. 2 от Закона за здравословни и безопасни условия на труд, когато работещите са или могат да бъдат експонирани на опасни химични агенти при работа.

(2) За защита на работещите от рискове, свързани с експозиция на канцерогени и мутагени, се прилага тази наредба, когато предвижда по-високи изисквания от изискванията, определени с Наредбата за защита на работещите от рискове, свързани с експозицията на канцерогени и мутагени при работа (ДВ, бр. 94 от 2003 г.).

(3) При транспортирането на химични агенти се прилага тази наредба, когато предвижда по-високи изисквания от изискванията, определени със специални разпоредби за транспорт на опасни химични агенти.

Чл. 3. (1) Работодателят предприема мерки за установяване наличието на опасни химични агенти на работното място.

(2) При наличие на опасни химични агенти се извършва оценка на риска за здравето и безопасността на работещите съгласно Наредба № 5 от 1999 г. за реда, начина и периодичността на извършване на оценка на риска (ДВ, бр. 47 от 1999 г.), като се вземат предвид:

1. опасните свойства на химичните агенти;

2. (изм. – ДВ, бр. 46 от 2015 г.) информация за безопасност и здраве, в това число данните от информационния лист за безопасност, изготвен съгласно изискванията на приложение II на Регламент (ЕО) № 1907/2006 на Европейския парламент и на Съвета от 18 декември 2006 г. относно регистрацията, оценката, разрешаването и ограничаването на химикали (REACH), за създаване на Европейска агенция по химикали, за изменение на Директива 1999/45/ЕО и за отмяна на Регламент (ЕИО) № 793/93 на Съвета и Регламент (ЕО) № 1488/94 на Комисията, както и на Директива 76/769/ЕИО на Съвета и директиви 91/155/ЕИО, 93/67/ЕИО, 93/105/ЕО и 2000/21/ЕО на Комисията (ОВ L 396 от 30.12.2006 г.) (Регламент (ЕО) № 1907/2006), предоставен от доставчика на веществото или сместа или от всеки участник във веригата на доставки, от когото се изисква да извърши оценка на безопасността на химичното вещество или смес;

3. степента, видът и продължителността на експозицията;

4. условията на работа с опасни химични агенти, както и тяхното количество;

5. граничните стойности, посочени в приложения № 1 и 2;

6. ефектът от предпазните мерки, които са предприети или ще бъдат предприети;

7. заключенията от здравното наблюдение в случаите, в които има налични данни.

(3) Работодателят оценява съответствието на предприетите мерки с изискванията на чл. 8, 9, 10 и 11.

(4) (Изм. – ДВ, бр. 46 от 2015 г.) Производителите, вносителите и участниците във веригата на доставки на химични агенти са длъжни при поискване да предоставят на работодателя:

1. цялата информация по чл. 3, ал. 2, т. 2 за опасните химични агенти, необходима за изготвяне на оценката на риска на работещите;

2. друга налична информация, необходима за специфичната оценка на риска за потребителите, за предоставянето на която не са

въведени задължения в Регламент (ЕО) № 1907/2006 и Регламент (ЕО) № 1272/2008 на Европейския парламент и на Съвета относно класифицирането, етикетирването и опаковането на вещества и смеси, за изменение и за отмяна на директиви 67/548/ЕИО и 1999/45/ЕО и за изменение на Регламент (ЕО) № 1907/2006 (ОВ L 353 от 31.12.2008 г.) (Регламент (ЕО) № 1272/2008).

Чл. 4. (1) Работодателят документира оценката на риска съгласно изискванията на чл. 20 от Наредба № 5 за реда, начина и периодичността на извършване на оценка на риска. Оценката може да съдържа обосновка, че естеството и обхватът на рисковете, свързани с химични агенти, не изискват по-подробна оценка.

(2) Оценката на риска за здравето и безопасността се преразглежда по реда на Наредба № 5 за реда, начина и периодичността на извършване на оценка на риска, както и въз основа на резултатите от здравното наблюдение.

Чл. 5. При оценката на риска се вземат предвид ремонтните дейности, непланираните, но предвидими събития, възможностите за възникване на промишлени аварии и дейностите, които могат да доведат по други причини до неблагоприятни ефекти върху здравето и безопасността, въпреки предприетите технически мерки.

Чл. 6. (1) При дейности, включващи експозиция на няколко опасни химични агенти, се оценява комбинираното им действие.

(2) При едновременното определяне във въздуха на работното място на няколко опасни химични агенти с едностранно действие сумата от отношенията на фактическите концентрации на всеки от тях ($c_1, c_2 \dots c_n$) във въздуха на работното място към съответната гранична стойност на химичния агент (гранична стойност 1, гранична стойност 2 ..... гранична стойност n) не трябва да надвишава 1:

$$\frac{c_1}{\text{гранична стойност 1}} + \frac{c_2}{\text{гранична стойност 2}} + \dots + \frac{c_n}{\text{гранична стойност n}} = 1.$$

(3) При едновременното определяне във въздуха на работното място на няколко опасни химични агенти с разнопосочно действие граничните стойности остават такива, както при изолираното им действие.

Чл. 7. Работата, която включва контакт с опасни химични агенти, започва след оценка на риска за здравето и безопасността на работещите и предприемане на всички необходими предпазни мерки.

Чл. 8. Работодателят предотвратява или намалява до минимум риска за здравето и безопасността на работещите при работа с опасни химични агенти чрез:

1. проектиране и организиране на подходящи работни процеси и работни места;
2. осигуряване и предоставяне на подходящо оборудване, средства за защита и поддържането им, които осигуряват здраве и

безопасност при работа;

3. ограничаване на броя на работещите, които са или могат да бъдат експонирани;
4. намаляване до минимум на продължителността и степента на експозицията;
5. предприемане на хигиенни мерки за предотвратяване или намаляване на възможността за експозиция на опасни химични агенти;
6. ограничаване на количеството на химичните агенти до минимума, необходим за извършване на определен вид работа;
7. въвеждане на процедури за безопасна работа, съхранение и транспортиране на опасни химични агенти, както и на отпадъците, които ги съдържат.

Чл. 9. (1) В случаите, в които резултатите от оценяването на риска показват риск за здравето и безопасността на работещите, работодателят прилага специфичните мерки за защита по чл. 10, 11 и 12 и осигурява здравно наблюдение.

(2) В случаите, в които резултатите от оценката на риска показват, че поради количеството на наличните опасни химични агенти на работното място рискът за здравето и безопасността на работещите е незначителен и предприетите мерки в съответствие с чл. 8 са достатъчни за намаляване на този риск, работодателят може да не прилага мерките по чл. 10, 11 и 12.

Чл. 11. (1) Работодателят е длъжен да предприеме подходящи технически и/или организационни мерки (разделяне на несъвместими химични агенти, подходящо съхранение и др.), за да осигури защита на работещите срещу опасностите, свързани с физико-химичните свойства на химичните агенти, включително:

1. да предотврати наличието на опасни концентрации от запалими вещества или опасни количества на химически нестабилни вещества на работното място;
2. да предотврати наличието на източници на възпламеняване, които могат да доведат до пожари и експлозии, или да не се допусне създаване на неблагоприятни условия, при които химически нестабилните вещества или техни смеси могат да предизвикат вредни физични ефекти, когато естеството на работата не позволява изпълнение на т. 1;
3. да намали вредните въздействия за здравето и безопасността на работещите в случаи на пожари или експлозии от запалими вещества или вредните физични ефекти, предизвикани от химически нестабилни вещества или техни смеси.

(2) Работното оборудване и системите за защита, които работодателят осигурява, трябва да отговарят на изискванията, съдържащи се в приложимите за това оборудване нормативни актове, свързани с оценяване на съответствието. Техническите и/или организационните мерки, предприети от работодателя, трябва да бъдат съобразени с изискванията на Наредбата за съществените изисквания и оценяване съответствието на съоръжения и системи за защита, предназначени за експлоатация в потенциално експлозивна атмосфера (ДВ, бр. 81 от 2001 г.).

(3) В случаите, когато има риск за създаване на потенциално експлозивна атмосфера, работодателят осъществява контрол на работното оборудване и осигурява системи за защита.

Чл. 12. (1) Работодателят изготвя план за действие за предотвратяване и ликвидиране на аварии, инциденти и злополуки, свързани с опасни химични агенти на работното място.

(2) Планът за действие включва не по-малко от един път годишно тренировки по аварийна безопасност и осигуряване на средства и условия за даване на първа помощ.

(3) В случаите на аварии, инциденти и злополуки с опасни химични агенти работодателят е длъжен:

1. незабавно да уведоми работещите;
2. да приложи подходящи мерки за ликвидиране на последствията;
3. да допуска в засегнатата зона само работещите, ангажирани в извършването на възстановителни и други спешни работи.

(4) Работодателят осигурява на работещите по т. 3 лични предпазни средства, специализирано защитно оборудване, екипировка и измервателни средства, определени по вид и количество в аварийния план, които се използват, докато продължава аварийната ситуация.

(5) Не се разрешава присъствие на незащитени лица в засегнатата зона.

(6) Работодателят осигурява предупредителни и други системи за комуникация, необходими за сигнализиране на повишен риск за безопасността и здравето, за да се предприемат действия за ликвидиране на последствията, оказване на помощ, евакуация и незабавни спасителни операции, ако има необходимост за това.

(7) Работодателят осигурява информация на длъжностните лица от предприятието и външни органи и организации (аварийни служби, спешна медицинска помощ и др.), която съдържа:

1. установените опасности при работа, поддръждането по приоритети на опасностите, предвидените предпазни мерки и процедури, въз основа на които външните органи и организации разработват съответстващи мерки и процедури;
2. очакваните специфични рискове по време на аварии, инциденти и злополуки с опасни химични агенти, включително процедурите за тяхното предотвратяване и ликвидиране.

Чл. 17. (1) В случаите, когато има експозиция на опасни химични агенти, за които са определени гранични стойности по приложение № 2, работодателят е длъжен да осигури провеждането на изследвания по ред, определен в Наредба № 3 за задължителните периодични прегледи на работниците, за определяне на биомаркери за експозиция и/или биомаркери за ефект.

Работодателите, осигуряват провеждането на изследванията да се извършат в токсико-химични лаборатории /Университетска болница МБАЛ „Св. Иван Рилски” <https://www.rilski.com/bg/toxico-himichna-laboratoriya/> /.

(2) Работодателят информира работещите за необходимостта от провеждане на изследванията по ал. 1 преди започване на работа, свързана с риск от експозиция на посочения опасен химичен агент.